

PROGNÓZY VÝVOJA NA TRHU PRÁCE V SR II

Zabezpečenie relevantných údajov a vyhodnotenie údajov o plánovaných investíciách v roku 2017

ITMS 2014+312031N138

Jún 2018

Predhovor riešiteľského tímu

Kľúčovou úlohou predkladaného dokumentu je identifikovať zdroje údajov o investíciách a na základe týchto zdrojov predstaviť predpokladaný vplyv investícií na jednotlivé štruktúry trhu práce v najbližších rokoch. Znalosť týchto informácií pomôže identifikovať vplyv investícií na chod hospodárstva, môžu sa identifikovať kľúčové odvetvia, dopad investícií na zamestnanosť ako aj zmeny, ktoré investície spôsobujú v odvetvovej štruktúre na celoštátnej a regionálnej úrovni. **Zistené výsledky by mali slúžiť ako pomoc pre relevantných stakeholderov v rozhodovacom procese.** Svojím jedinečným charakterom vytvorí východiskový materiál pre hlbšie analýzy a identifikáciu vplyvov investícií na najrôznejšie sféry ekonomiky a vzdelávania.

Pojem investícia nie je jednoznačne vymedzený. K danej problematike sa dá postaviť niekoľkými možnými spôsobmi. **Investície hrajú významnú úlohu nielen vo finančnom riadení jednotlivých podnikov, ale aj veľmi ovplyvňujú makroekonomickú situáciu na regionálnej ako aj celoštátnej úrovni.** Ich význam spočíva v tom, že ovplyvňujú vývoj HDP počas jednotlivých ekonomických cyklov a investície rovnako určujú rýchlosť, akou ekonomika zvyšuje zásobu fyzického kapitálu. Tým pádom možno skonštatovať, že **investície determinujú dlhodobý rast ekonomiky,** ako aj jej výkonnosť, a práve z tohto dôvodu je dôležité zakomponovať investície aj do prognózovania budúcich potrieb trhu práce. Za dôležitú premisu možno považovať, že vo všeobecnosti **investície prinášajú rýchlejší rast danej ekonomiky.** Predkladaný dokument bol realizovaný v súlade s odporúčaniami Rady EÚ, národnými strategickými dokumentmi a legislatívou.

Odporúčanie Rady EÚ, ktoré sa týka Národného programu reforiem Slovenska a ktorým sa predkladá stanovisko Rady EÚ k programu stability Slovenska na rok 2018 **zo dňa 23. mája 2018** (COM(2018)424) identifikovalo na základe ročného prieskumu rastu viacero opatrení na **skvalitnenie podnikateľského prostredia a povzbudenie investícií,** s osobitným zameraním na fondy politiky súdržnosti, ktoré sú hlavným zdrojom financovania verejných investícií v SR.

Makroekonomický rámec a strednodobá prognóza schválená **Uznesením vlády SR č. 201 k Národnému programu reforiem SR 2018 zo dňa 25. apríla 2018** predikuje ďalší ekonomický rast SR v roku 2018 postavený na dvoch hlavných pilieroch, keďže k pokračujúcemu robustnému vývoju spotreby domácností pribudne export ťažiaci z pozitívnych vyhládok rastu v Európe a z nábehu novej výroby v koncerne Volkswagen Slovakia. Investície oproti predchádzajúcemu roku ešte zrýchlia, k čomu dopomôže aj rozsiahla investícia automobilky Jaguar Land Rover a zrýchlenie výstavby dopravnej infraštruktúry. Verejné výdavky majú rásť iba pozvoľne, čo bude tmiť postupné prehrievanie ekonomiky. V budúcom roku 2019 má produkcia ďalej akcelerovať vďaka

dynamickejšiemu exportu ťažiacemu z odbytu v zahraničí a rozširovania výroby v strojárstve. Domáca spotreba si udrží stabilné tempo rastu, avšak investície mierne spomalia, a to najmä z dôvodu dokončenia väčších automobilových investícií. Pozitívna produkčná medzera by mala v roku 2019 kulminovať.

V súvislosti s produkčnou a investičnou aktivitou v SR sa bude naďalej zvyšovať zamestnanosť, s výraznou tvorbou pracovných miest v trhových službách. Medzi regiónmi SR však naďalej pretrvávajú veľké rozdiely, pričom na východnom Slovensku sa sústreďuje vyššia nezamestnanosť a na západnom Slovensku nedostatok pracovnej sily. Už v priebehu roka 2017 preto v gescii **Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR** (ďalej tiež len „MPSVR SR“) boli spustené viaceré národné projekty na podporu zníženia pretrvávajúcej regionálnej nezamestnanosti, ako napr. „Cesta na trh práce“ a „Reštart - Príležitosť pre dlhodobo nezamestnaných vrátiť sa na trh práce“.

Na zabezpečenie adekvátnych počtov a štruktúr disponibilných ľudských zdrojov v podmienkach ekonomickej konjunktúry s podporou efektívneho vzdelávania a prípravy pre trh práce sú nevyhnutné relevantné údaje o očakávaných budúcich požiadavkách zamestnávateľov na obsadzovanie pracovných miest, ktoré identifikujú a prezentujú kvalifikované analýzy a prognózy vývoja na trhu práce v SR, realizované v gescii MPSVR SR podľa **Zákona č. 453/2003 Z. z. o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a **Zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Analýzy a prognózy rešpektujú taktiež aktuálnu realizáciu **Národného investičného plánu SR na roky 2018 - 2030** v gescii **Úradu podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu**, ktorý na základe nadsradených strategických dokumentov zameriava pozornosť na prioritné programy a projekty pre oblasť investícií do hospodárskej a sociálnej infraštruktúry, vrátane prislúchajúceho finančného rámca. Osobitný zreteľ sa kladie na investičné programy a projekty, zamerané najmä na sektory: doprava, informačné a komunikačné technológie, energetika, zelená infraštruktúra, vodné a odpadové hospodárstvo, adaptácia a zmierňovanie dôsledkov zmeny klímy, výskum, vývoj a inovácie, bytová výstavba, zdravotníctvo a školstvo.

Manažérske zhrnutie

V roku 2017 hlavné informácie o investíciách prináša terénne zisťovanie u zamestnávateľov realizované spoločnosťou TREXIMA Bratislava, ďalej Register účtovných zvierok a spoločnosti SARIO a MH Invest II.

Kľúčovým predpokladom k realizovaniu kvalitných analýz a špeciálne prognóz je kvalitná dátová základňa. Jedným z dôležitých vstupných zdrojov dát pri realizácii prognóz sú informácie o investičnej aktivite existujúcich a potenciálnych nových investorov. V podmienkach SR bolo možné nájsť niekoľko zdrojov o investíciách. Prvým zdrojom sú informácie z Registra účtovných zvierok, kde bol kľúčovým ukazovateľom dlhodobý hmotný majetok. Druhým dôležitým zdrojom sú informácie zo spoločnosti SARIO, ktorá spolupracuje pri etablovaní kľúčových investorov na slovenskom trhu, čím disponuje informáciami o investíciách, ktoré budú realizované v najbližších rokoch. Tretím zdrojom informácií bol MH Invest II, ktorý realizuje monitoring priemyselných parkov, t. j. regionálnych centier, kde sa vo významnej miere koncentrujú realizované investičné aktivity. Posledným použitým zdrojom sú informácie z terénneho zisťovania spoločnosti TREXIMA Bratislava u zamestnávateľov, ktoré je dôležité pri identifikácii očakávaní zamestnávateľov, ako sa bude ich hospodárenie odvíjať od investícií a ako tieto ovplyvnia štruktúry v oblasti regiónov, odvetví aj zamestnaní v najbližšom časovom období.

Do priemyselných parkov sa v poslednom období, vrátane roku 2017, koncentrovala hlavne divízia Výroba motorových vozidiel, návesov a prívesov. Za nimi nasledovali divízia Výroba strojov a zariadení a divízia Výroba kovových konštrukcií okrem strojov a zariadení

Práve priemyselné parky v poslednom desaťročí prijali značný počet investorov a obsadenosť priemyselných parkov je dôležitým indikátorom trendu vývoja investícií do budúcnosti. Štruktúra podnikov vytvára určité zoskupenia, ktoré sa odborne nazývajú „priemyselné klastre“, t. j. miesta, kde sa koncentrujú previazané odvetvia. Takéto miesta získavajú výhodu, a to vďaka zdieľaniu spoločnej infraštruktúry a dodávateľov.

V priemyselných parkoch je najviac zamestnancov koncentrovaných v divízii Výroba motorových vozidiel, návesov a prívesov, ktorá zamestnáva až 33 % zo všetkých zamestnancov priemyselných

subjektov v priemyselných parkoch. Na druhom mieste sa nachádza divízia Výroba strojov a zariadení i. n. (16 %) a Výroba kovových konštrukcií okrem strojov a zariadení (14 %).

Z hľadiska obsadenosti priemyselných parkov je potenciál na prijatie ďalších investorov a posilnenie odvetvových štruktúr. Celková obsadenosť priemyselných parkov v SR na základe využiteľnej plochy je 55 %, z toho vyplýva, že 45 % využiteľných plôch v priemyselných parkoch v SR je pripravených pre budúcich investorov. Celkové plánované kapacity pracovných miest v priemyselných parkoch, ktoré monitoruje spoločnosť MH Invest II, sú v súčasnosti využité na 53 % a zvyšných 47 % môžu využiť noví investori.

Firmy spolupracujúce so spoločnosťou SARIO smerujú najvyšší počet investícií do Nitrianskeho kraja a do divízie Výroba motorových vozidiel, návesov a prívesov.

Významná časť investorov v Slovenskej republike spolupracuje pri svojich investičných aktivitách so spoločnosťou SARIO. Práve ohlásené investície vytvárajú náhľad na budúcnosť odvetvovej štruktúry a odhaľujú potenciál štrukturálnych zmien na trhu práce. Na základe údajov z roku 2017 možno konštatovať, že najvyšší počet investícií smeroval do odvetvia Výroba motorových vozidiel, návesov a prívesov, čo bolo až 31 % zo všetkých investícií v SR, na ktorých realizácii sa podieľalo SARIO. Na druhom mieste sa s 18 %-ným podielom nachádza divízia Výroba strojov a zariadení. Divízia Počítačové programovanie, poradenstvo a súvisiace služby predstavuje 15 % z investícií. Investičné projekty z roku 2017 sú v kumulatívnej výške 490 mil. EUR, pričom je predpoklad, že tieto investície vytvoria v najbližších rokoch takmer 9 000 nových pracovných miest.

Najvyšší počet investícií v roku 2017, realizovaný v spolupráci so SARIOm, bol ohlásený v Nitrianskom kraji. Z hľadiska štruktúry členenia na divízie SK NACE Rev. 2 v Nitrianskom kraji dominuje hlavne výroba motorových vozidiel, návesov a prívesov. Toto odvetvie tvorilo významnú časť investícií aj v Banskobystrickom, Trenčianskom a Žilinskom kraji. V Trnavskom kraji boli divízie rovnomerne distribuované do 4 odvetví, a to maloobchod, okrem motorových vozidiel a motocyklov, veľkoobchod, okrem motorových vozidiel a motocyklov, výroba motorových vozidiel, návesov a prívesov a skladové a pomocné činnosti v doprave. V Bratislavskom, Košickom a Prešovskom kraji sa pripravujú investície aj v odvetví počítačové programovanie, poradenstvo a súvisiace služby.

Zamestnávateelia v SR z hľadiska úrovne produkcie očakávajú v prevažnej miere udržanie a rast produkcie, čo dokazuje pozitívne naladenie zamestnávateľov s výhľadom do budúcnosti.

Dôležitým zdrojom o potenciálnej investičnej aktivite sú aj terénne prieskumy u zamestnávateľov. Pri prognózovaní vplyvu investícií je dôležitý aj ich pohľad na problematiku. Do roku 2023 očakáva podľa realizovaného prieskumu až 49 % zamestnávateľov udržanie úrovne produkcie. Nemenej výrazná časť s podielom 47 % očakáva nárast produkcie. Rozširovanie sortimentu tovarov a služieb, ktoré zamestnávateelia produkujú, očakáva do roku 2023 cca 40 % zamestnávateľov, čo súvisí s pozitívnym výhľadom na ekonomický rozvoj na najbližšie roky. Rovnaký podiel zamestnávateľov na úrovni približne 40 % plánuje expanziu do iných regiónov a rozšíriť podnikanie za hranice SR má v pláne až 28 % zamestnávateľov.

Výška investícií má zásadný vplyv na tvorbu pracovných miest hlavne v sekciách Ubytovacie a stravovacie služby, Veľkoobchod, maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov a Stavebníctvo.

Dôležité je sledovať odvetvový aspekt investícií z hľadiska vplyvu investícií na vývoj zamestnanosti. Investície najvýraznejšie ovplyvňujú rast zamestnanosti v odvetví Ubytovacie a stravovacie služby, kde vynaložené investície v objeme 1 mil. EUR prinášajú zvýšenie zamestnanosti až o 303 zamestnancov. Investície vo výške 1 mil. EUR avizujú výraznejší nárast zamestnanosti aj v sekcii Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov, kde tento rast predstavuje 184 zamestnancov. Ide o odvetvia s výrazným podielom ľudskej práce a o odvetvia, kde je problematickejšie uplatnenie robotizácie a automatizácie. Výraznejší vplyv majú na rast zamestnanosti investície aj v odvetviach Stavebníctvo a Činnosti v oblasti nehnuteľností, kde je rovnako ľudská práca ťažko nahraditeľná.

V sekcii Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov naopak výška investícií výrazne znižuje počet zamestnancov, to môže súvisieť s kúpou strojov a zariadení, ktoré dokážu nahradiť ľudskú prácu – automatické dojacie zariadenia, autonómne traktory, ktoré možno naprogramovať a kontrolovať podľa GPS a podobne.

Zamestnávateelia očakávajú rozširovanie produkcie hlavne formou investícií a následne rastom produktivity práce.

Rozširovanie produkcie u zamestnávateľov je v SR až v prípade 49 % zamestnávateľov viazané práve na nové investície. Firmy sú sebedovomé, neboja sa investovať a uvedomujú si, že práve investície sú kľúčom ku konkurencieschopnosti a úspechu firiem na trhu. Pomerne výrazná časť ekonomických subjektov vidí cestu v rozširovaní produkcie formou zvyšovania produktivity práce, čo môže byť priamo aj nepriamo spôsobené taktiež investovaním, napríklad do dlhodobého hmotného majetku. Len 4 % zo zamestnávateľov očakáva pokles dlhodobého hmotného majetku. Najviac zamestnávateľov očakáva rast dlhodobého hmotného majetku vo výške do 9 %, pričom ich podiel na celkovej počte zamestnávateľov predstavuje 39 %. Výrazné zvýšenie dlhodobého hmotného majetku o viac ako 30 % očakáva 20 % zamestnávateľov.

Z regionálneho hľadiska očakáva najviac zamestnávateľov rozširovanie produkcie formou investícií v Trnavskom kraji, a to až 64 %. Tento jav je pochopiteľný vzhľadom na to, že v Trnavskom kraji sa realizuje množstvo investícií a disponuje výbornou polohou aj dopravným napojením na hlavné dopravné tepny. V kraji vzniklo množstvo kapacít na nové investície, ktoré sú síce z veľkej miery využité, avšak stále existuje priestor pre nových investorov. Príchod investorov následne vytvára priestor pre subdodávateľov, ktorí vďaka novým zákazkám môžu rozširovať produkciu. Na druhej strane v Košickom kraji sú zamestnávateelia voči rozširovaniu produkcie formou investícií skeptickí a túto možnosť pripúšťa len 20 % z nich.

Investície najvýraznejšie stimulujú tvorbu nových pracovných miest v podskupinách zamestnaní 8211 Montážni pracovníci (operátori) v strojárskych výrobách a 5223 Predavači. Na druhej strane investovanie znižuje počet zamestnancov v podskupine zamestnaní 8219 Montážni pracovníci.

Každých 10 mil. EUR, ktoré sa v SR investujú, spôsobí nárast v podskupine zamestnaní 8211 Montážni pracovníci (operátori) v strojárskych výrobách o 9 zamestnancov. Rovnaký objem investícií v SR zvýši počet zamestnancov v podskupine 5223 Predavači o troch a rovnaký objem investícií zvýši o troch aj počet zamestnancov v podskupine 4321 Pracovníci v sklade. Investície však nie vždy

prinášajú len rast zamestnanosti. V prípade zamestnancov z podskupiny 8219 Montážni pracovníci prináša vynaložených 10 mil. EUR ich pokles o 6 zamestnancov. Zhodný objem investícií o dvoch zamestnancov znižuje zamestnanosť aj v podskupinách 3313 Odborní pracovníci v oblasti účtovníctva, 3343 Odborní administratívni asistenti a 3119 Technici vo fyzikálnych, technických vedách a doprave.

Z regionálneho hľadiska 10 mil. EUR vynaložených na investície zvyšuje výrazne počet zamestnancov v podskupine 8211 Montážni pracovníci (operátori) v strojárskvej výrobe, a to v Bratislavskom kraji, kde sa ich počet zvýši o 144 a v Trenčianskom kraji, kde počet zamestnancov po investícii v tomto objeme narastie o 159. V Trenčianskom kraji zároveň pôsobením investícií výrazne rastie počet zamestnancov v podskupine 8141 Operátori na výrobu výrobkov z gumy, a to o 136 zamestnancov.